P.Z. br. 352

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-02/26-01/102
URBROJ: 65-26-10

Zagreb, 25. studenoga 2026.

ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA RADNIH TIJELA

Na temelju članaka 178. i 192. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Konačni prijedlog zakona o tretmanu i smještaju osoba po punom izvršenju kazne zatvora,*** koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Vlada Republike Hrvatske, aktom od 25. studenoga 2026. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministricu zdravstva dr. sc. Irenu Hrstić, dr. med. i državne tajnike Tomislava Dulibića, dr. sc. Mariju Bubaš, dr. med, Renata Mittermayera, dr. med. i Željku Josić, dr. med.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/26-01/47
URBROJ: 50301-04/32-26-14

Zagreb, 25. studenoga 2026.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Konačni prijedlog zakona o tretmanu i smještaju osoba po punom izvršenju kazne zatvora

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 85/10. - pročišćeni tekst i 5/14. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i članka 172. u vezi s člankom 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/23. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), Vlada Republike Hrvatske podnosi Konačni prijedlog zakona o tretmanu i smještaju osoba po punom izvršenju kazne zatvora.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministricu zdravstva dr. sc. Irenu Hrstić, dr. med. i državne tajnike Tomislava Dulibića, dr. sc. Mariju Bubaš, dr. med, Renata Mittermayera, dr. med. i Željku Josić, dr. med.

REPUBLIKA HRVATSKA 2 VLADA REPUBLIKE HRVATSKE ZAGREB

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O TRETMANU I SMJEŠTAJU OSOBA PO PUNOM IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA

Zagreb, studeni 2026.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O TRETMANU I SMJEŠTAJU OSOBA PO PUNOM IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuju uvjeti za određivanje tretmana i smještaja osoba po punom izvršenju kazne zatvora, provedba tretmana i smještaja, prava i obveze korisnika tretmana i smještaja, osnivanje i rad ustanove za tretman i smještaj tih osoba, osnivanje i rad Povjerenstva za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora te nadzor nad provedbom ovoga Zakona.

Članak 2.

(1) Svrha ovoga Zakona je provedba tretmana osoba radi otklanjanja vrlo velike vjerojatnosti za počinjenje novog kaznenog djela iz članka 4. ovoga Zakona i omogućavanja njihove postupne rehabilitacije i pripreme za povratak u zajednicu kao i zaštita života i sigurnosti građana.

(2) Tretman i smještaj osoba sukladno ovome Zakonu ne smiju se odrediti niti provoditi radi kažnjavanja osobe za već počinjeno kazneno djelo, izražavanja društvene osude, odvraćanja drugih osoba od počinjenja kaznenih djela ili produljenja izvršene kazne zatvora.

(3) Postupci po odredbama ovoga Zakona su hitni.

Članak 3.

(1) Pojedini pojmovi u smislu ovoga Zakona imaju sljedeće značenje:

1. *korisnik* jest osoba kojoj je pravomoćnom sudskom odlukom određen tretman i smještaj u ustanovu za tretman i smještaj
2. *tretman* jest skup planiranih i strukturiranih psihijatrijskih, psiholoških, psihosocijalnih, socijalnopedagoških, rehabilitacijskih i drugih terapijskih intervencija usmjerenih na smanjenje rizika za ponovno počinjenje kaznenih djela i razvoj prosocijalnih kompetencija korisnika
3. *individualni plan tretmana* jest pisani dokument koji za svakog korisnika tretmana i smještaja izrađuje stručni tim ustanove iz članka 6. ovoga Zakona, kojim se utvrđuju ciljevi, metode i rokovi tretmana
4. *stručni tim* jest tim stručnjaka ustanove za tretman i smještaj koji izrađuje, provodi i evaluira individualni plan tretmana
5. *kazneno tijelo* je kaznionica ili zatvor.

(2) Izrazi koji se koriste u ovome Zakonu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Članak 4.

Odredbe ovoga Zakona odnose se na osobe:

1. koje su u potpunosti izdržale kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od najmanje deset godina za kazneno djelo protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe

2. kojima nije odobren uvjetni otpust i
3. kod kojih postoji duševna smetnja s prevladavajućim nasilnim obilježjima, takve naravi i težine zbog koje je vrlo vjerojatno da će počiniti teže kazneno djelo kojim se ugrožava život, tijelo, osobna sloboda ili spolni integritet druge osobe, a ta se opasnost ne može otkloniti blažom mjerom.

Članak 5.

(1) Tretman i smještaj u ustanovi za tretman i smještaj provodi se poštujući dostojanstvo korisnika tretmana i smještaja kao i primjena individualnog pristupa u provođenju tretmana radi pripreme za otpuštanje iz ustanove iz članka 6. stavka 1. ovoga Zakona.

(2) Uvjeti smještaja moraju biti bitno različiti od uvjeta izvršavanja kazne zatvora te posebno usmjereni rehabilitaciji, postupnom smanjenju rizika, ublažavanju ograničenja i pripremi korisnika tretmana i smještaja za povratak u zajednicu.

(3) Tretman i smještaj u skladu s ovim Zakonom određuju se samo ako se zaštita drugih osoba ne može ostvariti nekom blažom, manje restriktivnom mjerom.

Članak 6.

(1) Za potrebe tretmana i smještaja osoba iz članka 4. ovoga Zakona Republika Hrvatska osniva ustanovu za tretman i smještaj (u daljnjem tekstu: Ustanova).

(2) Osnivačka prava u ime Republike Hrvatske izvršava ministarstvo nadležno za zdravstvo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

(3) Ustanova se osniva uredbom Vlade Republike Hrvatske.

(4) Statut Ustanove donosi Upravno vijeće uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

(5) Na pitanja ustrojstva i rada Ustanove koja nisu uređena ovim Zakonom, Uredbom iz stavka 3. ovoga članka i Statutom Ustanove na odgovarajući način se primjenjuje zakon kojim se uređuju ustanove.

(6) Standarde i normative u pogledu prostora, opreme i radnika za početak rada Ustanove pravilnikom propisuje ministar nadležan za zdravstvo (u daljnjem tekstu: ministar) uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za pravosuđe.

Članak 7.

(1) Ravnatelj Ustanove iz članka 6. stavka 1. ovoga Zakona podnosi zahtjev Ministarstvu za izdavanje rješenja o početku rada Ustanove.

(2) Ministarstvo na temelju zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka rješenjem odlučuje o ispunjavanju uvjeta Ustanove u pogledu prostora, opreme i kadrova za početak rada.

(3) Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 8.

Osoba za koju se predlaže tretman i smještaj u skladu s ovim Zakonom ima pravo na odvjetnika u postupku pred sudom. Ako osoba ne imenuje odvjetnika, sud će joj ga postaviti po službenoj dužnosti.

Članak 9.

(1) Kazneno tijelo će najkasnije osam mjeseci prije isteka trajanja izrečene kazne za zatvorenika koji ispunjava pretpostavke iz članka 4. ovoga Zakona i za kojeg provedena stručna procjena rizika upućuje na visoku vjerojatnost počinjenja nekog od kaznenih djela iz članka 4. ovoga Zakona, Povjerenstvu za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora dostaviti izvješće o provedenoj stručnoj procjeni rizika te obavijest o danu isteka trajanja izrečene kazne.

(2) Po dostavljenom izvješću kaznenog tijela, Povjerenstvo za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora će pribaviti izvješće nadležnog ureda za probaciju, izvješće nadležnog tijela za socijalni rad, po potrebi i drugu dokumentaciju te će odrediti dva neovisna psihijatrijsko-psihologijska vještačenja, a po potrebi i druga vještačenja.

(3) Na temelju izvješća iz stavaka 1. i 2. ovoga članka te ostale pribavljene dokumentacije Povjerenstvo za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora dostavlja mišljenje nadležnom sudu radi donošenja odluke o određivanju tretmana i smještaja osobi iz stavka 1. ovoga članka.

(4) O određivanju tretmana i smještaja osobi iz stavka 1. ovoga članka odlučuje vijeće od tri suca županijskog suda nadležnog prema mjestu izdržavanja kazne zatvora po dostavljenom mišljenju Povjerenstva za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora, a nakon saslušanja osobe za koju se predlaže tretman i smještaj u skladu s ovim Zakonom.

(5) Postupak određivanja tretmana i smještaja je izvanparnični postupak. Ako pojedina pitanja nije moguće riješiti prema pravilima izvanparničnog postupka, odgovarajuće se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak.

(6) U postupku iz stavka 4. ovoga članka javnost je isključena. Isključenje javnosti ne odnosi se na osobe koje su prema odredbama ovoga Zakona i zakona koji se na odgovarajući način primjenjuje za potrebe ovoga postupka dužne sudjelovati.

(7) U postupku odlučivanja o tretmanu i smještaju sud je dužan postupati bez odgode, uzimajući u obzir istek trajanja izrečene kazne.

(8) Sud će detaljno obrazložiti svoju odluku.

Članak 10.

(1) U postupku određivanja tretmana i smještaja sud je dužan na ročištu saslušati osobu u odnosu na koju se predlaže određivanje tretmana i smještaja uz prisutnost odvjetnika. Postupak se iznimno, prema odluci vijeća, može provesti u kaznenom tijelu u kojem se osoba u odnosu na koju se predlaže tretman i smještaj nalazi, ako to zahtijevaju sigurnosni razlozi.

(2) Sud će osobu u odnosu na koju se predlaže tretman i smještaj na ročištu pozvati da se izjasni o svim činjenicama važnim za donošenje odluke o tretmanu i smještaju i da postavlja pitanja vještaku i drugim osobama koje će saslušati na ročištu.

(3) Ako je to potrebno radi utvrđivanja činjenica u postupku, sud može odrediti novo psihijatrijsko-psihologijsko vještačenje, a po potrebi i druga vještačenja, u kojem ne smiju sudjelovati vještaci koji su sudjelovali u izradi vještačkih nalaza iz članka 9. stavka 2. ovoga Zakona ili na bilo koji način sudjelovali u liječenju te osobe.

(4) U postupku određivanja tretmana i smještaja sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje sudionici postupka nisu iznijeli, može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje nisu sporne te je ovlašten izvoditi i dokaze koje stranke ili drugi sudionici u postupku nisu predložili, ako su te činjenice i dokazi od važnosti za donošenje rješenja.

(5) Protiv rješenja kojim se određuje tretman i smještaj dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja.

(6) O žalbi iz stavka 5. ovoga članka odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću od pet sudaca.

(7) Žalbu iz stavka 5. ovoga članka može podnijeti osoba iz članka 4. ovoga Zakona i njen odvjetnik.

(8) Žalba iz stavka 5. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja kojim se određuje tretman i smještaj.

Članak 11.

(1) Tretman i smještaj koji je osobi određen u skladu s ovim Zakonom traje dok postoje razlozi zbog kojih je određen.

(2) Sud će svakih 18 mjeseci preispitati potrebu daljnjeg tretmana i smještaja korisniku o čemu će odlučiti rješenjem.

(3) Ustanova će šest mjeseci prije isteka roka iz stavka 2. ovoga članka dostaviti Izvješće stručnog tima Ustanove o tijeku tretmana, postignutim promjenama i aktualnoj procjeni rizika za počinjenje novog kaznenog djela iz članka 4. ovoga Zakona nadležnom sudu radi preispitivanja opravdanosti nastavka njenog izvršavanja.

(4) O određivanju daljnjeg tretmana i smještaja korisniku odlučuje vijeće od tri suca županijskog suda koji je odlučivao o tretmanu i smještaju, a nakon saslušanja korisnika.

(5) Protiv rješenja suda iz stavka 2. ovoga članka može se izjaviti žalba. U postupku žalbe primjenjuju se odredbe članka 10. ovoga Zakona.

(6) U postupku preispitivanja daljnjeg tretmana i smještaja, na odgovarajući način primjenju se odredbe članka 9. stavaka 5. do 8. i članka 10. ovoga Zakona.

(7) Korisnik tretmana i smještaja koji za vrijeme trajanja provedbe tretmana i smještaja počini kazneno djelo nastavit će provedbu tretmana i smještaja u Ustanovi za vrijeme trajanja kaznenog postupka za počinjeno kazneno djelo.

(8) Ako je korisniku tretmana i smještaja izrečena kazna zatvora provedba tretmana i smještaja se prekida te će se korisnik tretmana i smještaja uputiti na izdržavanje kazne zatvora, a po njenom izvršenju nastavit će se tretman i smještaj u Ustanovi prema odredbama ovoga članka.

Članak 12.

(1) Korisnik tijekom boravka u Ustanovi ima pravo:

1. biti upoznat s razlozima svog tretmana i smještaja
2. na poštovanje svoga dostojanstva
3. na zaštitu od nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja
4. na privatnost i zaštitu osobnih i zdravstvenih podataka
5. na uvid u individualni plan tretmana
6. na pravnu pomoć u vezi sa zaštitom prava propisanih ovim Zakonom
7. na podnošenje pritužbi ravnatelju Ustanove, sudskom tijelu nadležnom za nadzor te pučkom pravobranitelju
8. na kontakt s obitelji i bliskim osobama u skladu s kućnim redom Ustanove
9. na slobodu vjeroispovijedi
10. na komunikaciju bez nadzora s odvjetnikom
11. na sve ostale temeljne slobode i prava koja nisu ograničena ovim Zakonom ili odlukom suda.

(2) Za vrijeme tretmana i smještaja u Ustanovi korisniku s prebivalištem, odobrenim stalnim boravkom ili dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj utvrđuje se status u obveznom zdravstvenom osiguranju prema prijavi Ministarstva koje je obveznik plaćanja doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje.

(3) Za korisnike koji nemaju reguliran građansko pravni status u skladu sa stavkom 2. ovoga članka zdravstvena zaštita osigurava se na teret Ustanove.

(4) Za korisnike iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ravnatelj ustanove donosi odluku o izabranom liječniku primarne zdravstvene zaštite u najbližem domu zdravlja prema sjedištu Ustanove.

Članak 13.

(1) Prava korisnika mogu se ograničiti samo na temelju zakona, radi zaštite života i sigurnosti drugih osoba, radi sprječavanja bijega, radi sprječavanja nasilja, radi zaštite zdravlja ili radi očuvanja reda u Ustanovi.

(2) Svako ograničenje prava korisnika mora biti nužno, razmjerno, vremenski ograničeno, neposredno povezano s utvrđenom opasnošću te obrazloženo.

Članak 14.

Korisnik je tijekom boravka u Ustanovi obvezan:

1. poštovati kućni red Ustanove
2. obavijestiti stručni tim Ustanove o svim okolnostima relevantnim za tretman
3. pridržavati se mjera sigurnosti u Ustanovi.

Članak 15.

Tretman u Ustanovi temelji se na sljedećim načelima:

1. načelu individualnosti – tretman se planira i provodi u skladu s individualnim karakteristikama, potrebama i rizičnim čimbenicima svakog korisnika
2. načelu multidisciplinarnosti – tretman provodi tim stručnjaka različitih profila koji međusobno surađuju
3. načelu postupnosti – tretman se provodi postupno, od intenzivnijih oblika prema sve samostalnijim oblicima
4. načelu dostojanstva – tretman se provodi uz poštivanje dostojanstva i temeljnih prava korisnika
5. načelu utemeljenosti na dokazima – primjenjuju se metode i programi čija je učinkovitost potvrđena u znanstvenoj literaturi.

Članak 16.

(1) Stručni tim Ustanove obvezan je u roku od 30 dana od dana smještaja osobe izraditi individualni plan tretmana.

(2) Individualni plan tretmana iz stavka 1. ovoga članka obvezno sadrži:

1. procjenu rizičnih čimbenika i zaštitnih čimbenika
2. kratkoročne i dugoročne ciljeve tretmana
3. specifične intervencije i programe koji će se primjenjivati
4. dinamiku provedbe i rokove evaluacije
5. pokazatelje uspješnosti tretmana
6. plan otpuštanja i podrške nakon otpusta iz Ustanove.

(3) Individualni plan tretmana izrađuje se uz aktivno sudjelovanje korisnika.

(4) Individualni plan tretmana usklađuje se svakih šest mjeseci ili kada nastupe bitne promjene u stanju korisnika.

Članak 17.

(1) Tretman u Ustanovi obuhvaća:

1. individualni psihološki, psihijatrijski, psihosocijalni i socijalnopedagoški rad
2. psihosocijalnu podršku – stjecanje i razvoj socijalnih vještina, rješavanje životnih okolnosti i obiteljskih odnosa
3. radnu terapiju – strukturirane radne aktivnosti kojima se razvijaju radne kompetencije
4. obrazovne i strukovne programe – stjecanje obrazovnih kvalifikacija i strukovnih vještina
5. programe upravljanja agresijom i impulzivnim ponašanjem.

(2) Vrstu, intenzitet i kombinaciju tretmana iz stavka 1. ovoga članka određuje stručni tim Ustanove individualnim planom tretmana.

Članak 18.

(1) Stručni tim Ustanove čine:

1. specijalist psihijatrije/ uži specijalist forenzičke psihijatrije
2. psiholog
3. socijalni radnik
4. socijalni pedagog
5. radni terapeut
6. ostali stručnjaci u skladu s potrebama koje iskaže ravnatelj Ustanove.

(2) Standarde u pogledu stručnog tima iz stavka 1. ovoga članka propisuje ministar pravilnikom iz članka 6. stavka 6. ovoga Zakona.

Članak 19.

(1) Ustanova ima sigurnosni režim razmjeran riziku osoba koje su u nju smještene.

(2) Poslove održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine u Ustanovi provode službenici pravosudne policije zatvorskog sustava odgovarajućom primjenom zakona kojim se uređuju poslovi i ovlasti pravosudne policije, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

(3) Radi provođenja poslova održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine donosi se plan osiguranja, kojim se utvrđuje sljedeće:

1. postupci i mjere za održavanje reda i sigurnosti u ustanovi
2. vrsta i količina opreme i naoružanja
3. način obavljanja poslova po svakom radnom mjestu
4. evidencije i način vođenja evidencija na radnim mjestima
5. oprema i naoružanje na pojedinom radnom mjestu
6. prostor koji se osigurava, zone motrenja i kretanja službenika na radnim mjestima vanjskog osiguranja
7. znakovi za komuniciranje i prepoznavanje
8. način primopredaje službe na radnim mjestima
9. postupci i mjere u slučaju narušavanja reda i stege, požara, elementarnih nepogoda ili drugih izvanrednih okolnosti
10. pretraga prostora i prostorija u kojima osobe borave ili se kreću te
11. drugi postupci i mjere koji su od značaja za provedbu povoljnog stanja u sigurnosti u ustanovi.

(4) Stručni tim iz članka 18. ovoga Zakona surađuje sa službenicima pravosudne policije zatvorskog sustava u procjeni rizika te planiranju i provedbi postupanja prema korisnicima.

(5) Plan osiguranja iz stavka 3. ovoga članka donosi ravnatelj Ustanove uz prethodnu suglasnost upravitelja nadležnog kaznenog tijela.

Članak 20.

(1) Vatreno oružje može se primijeniti samo:

1. ako se drugim sredstvima prisile ne može odbiti istodoban ili izravno predstojeći protupravni napad kojim se ugrožava život korisnika, službenih ili drugih osoba zatečenih u Ustanovi ili tijekom sprovođenja
2. radi onemogućavanja bijega korisnika iz Ustanove pri svladavanju vanjskog zida, a drugim se sredstvom ne može onemogućiti bijeg
3. radi onemogućavanja bijega korisnika prilikom sprovođenja, ako se drugim sredstvima ne može onemogućiti bijeg.

(2) Službenik pravosudne policije zatvorskog sustava neće primijeniti vatreno oružje ako bi se time ugrozio život druge osobe.

(3) Način primjene vatrenog oružja propisuje se zakonom kojim se uređuju poslovi i ovlasti pravosudne policije zatvorskog sustava.

Članak 21.

Na plaće i druga prava zaposlenih u Ustanovi primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju plaće u javnim službama.

Članak 22.

(1) Povjerenstvo za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora stručno je i neovisno tijelo koje obavlja sljedeće zadaće:

1. provodi analizu izvješća kaznenog tijela iz članka 9. stavka 1. ovoga Zakona
2. na temelju analize izvješća iz točke 1. ovoga stavka te pribavljenih dokaza iz članka 9. stavka 2. ovoga Zakona procjenjuje razinu opasnosti osobe u odnosu na koju se predlaže primjena ovoga Zakona i daje mišljenje sudu radi donošenja odluke o tretmanu i smještaju u Ustanovu
3. analizira godišnja izvješća Ustanove
4. daje preporuke Ustanovi za unaprjeđenje sustava tretmana i smještaja
5. jednom godišnje Hrvatskom saboru dostavlja izvješće o svome radu.

(2) Predsjednika i četiri člana Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka imenuje i razrješuje Hrvatski sabor na prijedlog ministra iz redova stručnjaka i to po jednoga iz područja pravosuđa, socijalne skrbi, unutarnjih poslova te dva iz područja zdravstva te zamjene članova.

(3) Predsjednik i članovi Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka imenuju se na mandat od četiri godine i mogu ponovno biti imenovani.

(4) Imenovani član Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka može biti razriješen dužnosti i prije isteka vremena na koje je imenovan ako:

1. sam zatraži razrješenje
2. ne ispunjava obvezu člana
3. izgubi sposobnost obnašanja dužnosti.

(5) Postupak radi utvrđivanja uvjeta za razrješenje člana mogu pokrenuti predsjednik Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka i najmanje tri člana, podnošenjem zahtjeva ministru.

(6) Na temelju zahtjeva iz stavka 5. ovoga članka, ministar može Hrvatskome saboru predložiti razrješenje člana Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka.

(7) Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka donosi poslovnik o radu.

(8) Administrativne poslove za Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka obavlja Ministarstvo.

(9) Iznos naknade za rad članova Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka odlukom određuje ministar.

Članak 23.

(1) Zakonitost smještaja i uvjeta smještaja u Ustanovi nadzire sud koji je donio odluku o smještaju.

(2) Korisnik ima pravo podnijeti zahtjev sudu za ocjenu zakonitosti i opravdanosti smještaja.

(3) Sud je dužan odlučiti o zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.

Članak 24.

Inspekcijski nadzor nad provedbom ovoga Zakona provode ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, ministarstvo nadležno za poslove socijalne politike, ministarstvo nadležno za unutarnje poslove i ministarstvo nadležno za poslove zdravstva svaki u okviru svog djelokruga.

Članak 25.

Nadzor nad poštovanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda korisnika provode pučki pravobranitelj i posebni pravobranitelji sukladno posebnim propisima te međunarodna tijela na temelju međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka.

Članak 26.

(1) Sredstva za rad Ustanove osiguravaju se:

1. u državnom proračunu Republike Hrvatske
2. iz prihoda ostvarenih pružanjem usluga
3. iz donacija i sredstava fondova Europske unije u skladu s posebnim propisima
4. drugih izvora financiranja.

(2) Sredstva za zdravstvenu zaštitu i doprinose za obvezno zdravstveno osiguranje iz članka 12. stavaka 2. i 3. ovoga Zakona osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske na poziciji Ministarstva.

Članak 27.

(1) Ustanova podnosi godišnje izvješće o svom radu Povjerenstvu za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora i Ministarstvu do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

(2) Izvješće iz stavka 1. ovoga članka sadržava broj smještenih osoba, prosječno trajanje smještaja, broj otpusta, podatke o tretmanskim programima, podatke o sigurnosnim incidentima, podatke o pritužbama, podatke o zaposlenicima, ocjenu učinkovitosti mjere i preporuke za unaprjeđenje sustava.

(3) Podaci iz izvješća iz stavka 1. ovoga članka objavljuju se u anonimiziranom obliku.

Članak 28.

Ustanova vodi evidencije o osobama smještenima u ustanovu, sudskim odlukama, individualnim tretmanskim planovima, zdravstvenoj dokumentaciji, sigurnosnim događajima, posjetima, pritužbama i otpustu.

Članak 29.

(1) Osobni podaci koji se obrađuju na temelju ovoga Zakona uključuju podatke o korisnicima, osobama u odnosu na koje se provodi postupak prije donošenja odluke o tretmanu i smještaju, članovima obitelji, posjetiteljima, zaposlenicima, vještacima i drugim osobama obuhvaćenim postupcima i evidencijama.

(2) Na obradu osobnih podataka u svrhu provedbe postupaka i zadaća iz ovoga Zakona primjenjuju se odredbe Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (Tekst značajan za EGP) (SL L 119, 4.5.2016.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) 2016/679).

(3) Voditelji obrade osobnih podataka u okviru svojih zakonskih nadležnosti su Ustanova, Ministarstvo, Povjerenstvo za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora i nadležni sudovi.

(4) Svaka osoba ovlaštena za pristup osobnim podacima iz stavka 1. ovoga članka obrađuje ih isključivo u okviru svoje zadaće te ih ne smije otkriti neovlaštenoj osobi. Obveza čuvanja povjerljivosti traje i nakon prestanka radnog odnosa, članstva, mandata ili drugog angažmana.

(5) Osobe koje u obavljanju svojih poslova pristupaju podacima o zdravlju, psihološkim procjenama i terapijskoj dokumentaciji dužne su čuvati profesionalnu tajnu u skladu s člankom 9. stavkom 3. Uredbe (EU) 2016/679 i posebnim propisima iz područja zdravstva.

(6) Službenici pravosudne policije zatvorskog sustava i drugi zaposlenici koji nisu članovi stručnog tima imaju pristup samo onim podacima koji su neposredno nužni za održavanje sigurnosti, reda i zaštite imovine.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 30.

(1) Vlada Republike Hrvatske donijet će uredbu o osnivanju Ustanove iz članka 6. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Hrvatski sabor imenovat će Povjerenstvo iz članka 22. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 31.

(1) Pravilnik iz članka 6. ovoga Zakona ministar će donijeti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Odluku iz članka 22. stavka 9. ovoga Zakona ministar će donijeti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Plan osiguranja iz članka 19. stavka 5. ovoga Zakona ravnatelj Ustanove donijet će u roku od osam mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 32.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. siječnja 2027.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Osobe koje su izdržale kaznu zatvora i to za kaznena djela protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe i kod kojih postoji duševna smetnja uz prevladavajuća nasilna obilježja ličnosti zbog kojih je vrlo vjerojatno da će ponovno počiniti teže kazneno djelo danas se po isteku kazne zatvora puštaju na slobodu jer ne postoji zakonska osnova za njihovo daljnje zadržavanje, neovisno o procijenjenom stupnju opasnosti i težini duševne smetnje.

Prema ovom zakonskom rješenju, tretman i smještaj osoba koje su izdržale kaznu zatvora i kod kojih postoji opasnost od počinjenja novog kaznenog djela ne predstavlja kaznu za prošlo djelo, za koje je kazna već izdržana, nego otklanja buduću opasnost i tu opasnost smanjuje tretmanom.

Ustav Republike Hrvatske jamči čovjekovu slobodu koja se smije oduzeti ili ograničiti samo kada je to određeno zakonom, o čemu odlučuje sud. Takva ograničenja mogu se provesti samo radi zaštite slobode i prava drugih ljudi te pravnog poretka, javnog morala i zdravlja, pri čemu svako ograničenje mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju. Obveza države da štiti život i tjelesni integritet građana proizlazi i iz članka 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija). Europski sud za ljudska prava u predmetu Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske (15. siječnja 2009.) jasno je utvrdio pozitivnu obvezu države da poduzme sve razumne mjere za zaštitu života građana kada vlasti znaju ili bi trebale znati za stvaran i neposredan rizik od teškog nasilja od strane određene osobe. Nečinjenje u takvim slučajevima predstavlja povredu članka 2. Konvencije.

Članak 5. Konvencije taksativno navodi dopuštene osnove oduzimanja slobode. U tom smislu Konvencija poznaje oduzimanje slobode osobi „neuravnoteženog uma“ pri čemu razlog za lišenje slobode nije počinjeno djelo, nego duševno stanje osobe i potreba za tretmanom odnosno kontrolom opasnosti koja iz tog duševnog stanja proizlazi.

Europski sud za ljudska prava u predmetu *Ilnseher protiv Njemačke* (Veliko vijeće, 2018.) presudio je da naknadno određeni sigurnosni smještaj osuđenog počinitelja, utemeljen na psihijatrijskoj procjeni opasnosti, ne predstavlja povredu ni članka 5. stavka 1. niti članka 7. Konvencije. Sud u bitnom navodi da je takva mjera određena zbog duševnog poremećaja osobe i radi njegova zbrinjavanja te provedena u prikladnom terapijskom okruženju, pa se više ne može smatrati kaznom. U trenutku kada narav i svrha mjere postanu terapijske, ona prestaje biti kazna.

U odnosu na pojam „mentalni poremećaj“ odnosno „duševna smetnja“, praksa njemačkog Saveznog ustavnog suda i Europskog suda za ljudska prava u gore navedenom predmetu Ilnseher protiv Njemačke potvrđuje da, s obzirom na standarde koji proizlaze iz članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije, taj pojam ne zahtijeva da poremećaj bude toliko ozbiljan da umanjuje ili isključuje kaznenu odgovornost dotične osobe u smislu odredbi o neubrojivosti odnosno smanjenoj ubrojivosti. Poremećaj ni ne mora postojati u trenutku

počinjenja djela, već je dovoljno da postoji prilikom donošenja odluke o tretmanu i smještaju. Pojmom „duševne smetnje“ obuhvaćeni su različiti poremećaji koji utječu na osobnost, ponašanje, seksualne preferencije i kontrolu impulsa osobe te on stoga nije ograničen na duševne smetnje koje se mogu klinički liječiti, već se može proširiti i na disocijalne poremećaje osobnosti dovoljne težine. U skladu sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava koja se odnosi na članak 5. stavak 1. točku (e) Konvencije, zadržavanje osobe zbog duševne smetnje može biti opravdano pod uvjetom da je provedeno u odgovarajućoj terapijskoj ustanovi, što pak zahtijeva da mentalni poremećaj bude odgovarajućeg intenziteta.

Pojedinac ne može biti lišen slobode u kontekstu članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije ako nisu ispunjena sljedeća tri minimalna uvjeta: prvo, mora se pouzdano dokazati da je mentalno obolio ('of unsound mind'), odnosno, pravi mentalni poremećaj odnosno prava duševna smetnja mora se utvrditi pred nadležnim tijelom na temelju objektivnog medicinskog vještačenja; drugo, mentalni poremećaj mora biti takve vrste ili stupnja da opravdava prisilno zatvaranje; treće, valjanost daljnjeg zatvaranja ovisi o postojanosti takvog poremećaja.

Iako države imaju određenu diskreciju pri procjeni da je poremećaj odnosno duševna smetnja takve naravi da opravdava zadržanje prema članku 5. stavku 1. točki (e), razlozi za oduzimanje slobode prema toj osnovi moraju biti tumačeni restriktivno. Duševna smetnja mora biti određenog intenziteta da zahtijeva tretman u posebnoj ustanovi, a smještaj osobe mora biti nužan jer je osobi potrebna terapija, lijekovi ili drugi klinički tretman za liječenje ili ublažavanje stanja, ali i kada je osobi potrebna kontrola i nadzor kako bi se spriječilo da, na primjer, nanese štetu sebi ili drugim osobama.

Važeće hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje takav institut. Osobe s visokim rizikom od ponovnog počinjenja težih kaznenih djela nakon punog izvršenja kazne zatvora puštaju se na slobodu bez ikakve mogućnosti daljnjeg tretmana i kontrole, čak i kad je utvrđena duševna smetnja, uz dominantno nasilna obilježja ličnosti iz kojih jasno proizlazi opasnost za život, tijelo, osobne slobode ili spolni integritet drugih osoba. Time se istovremeno zanemaruje obveza države da zaštiti potencijalne žrtve. Stoga postoji potreba za uspostavom posebne, *sui generis* mjere tretmana i smještaja koja nije kazna za prošlo djelo (za koje je kazna već izdržana), nego otklanja buduću opasnost i smanjuje je individualnim terapijskim tretmanom u prikladnom terapijskom okruženju odvojenom od zatvorskog sustava. Način na koji je ova mjera osmišljena utemeljen je na zakonu, služi ostvarenju legitimnog cilja i zadovoljava načelo razmjernosti jer mjera može biti izrečena samo onda kad se ostvari niz kumulativno postavljenih uvjeta i kad sud na temelju medicinskog vještačenja ocijeni da blaže mjere ne bi mogle zaštititi pojedinačne i javne interese.

Upravo zbog prospektivnog elementa – činjenice da je mjera u biti utemeljena na duševnoj smetnji koja postoji u vrijeme izricanja mjere i čini osobu opasnom, te činjenici da se temelji na članku 5. stavku 1. točki (e), mjera se može izreći i osobama koje u trenutku stupanja na snagu ovoga Zakona već izdržavaju kaznu zatvora.

Potreba za donošenjem ovoga Zakona proizlazi iz činjenice da se među osobama koje izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora odnosno kaznu zatvora ili maloljetničkog zatvora u trajanju od najmanje deset godina za kaznena djela protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe nalazi određen broj osoba kod kojih, unatoč poduzetim mjerama i aktivnostima tijekom izvršavanja kazne, uključujući posebne programe tretmana i druge stručne postupke i intervencije u području penološkog tretmana, nije došlo do smanjenja rizika u mjeri koja bi omogućila njihov siguran povratak u zajednicu. Riječ je o osobama kod

kojih su prisutne duševne smetnje uz prevladavajuća nasilna obilježja ličnosti te kod kojih i nadalje postoji vrlo visok rizik od počinjenja najtežih kaznenih djela protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe.

Prema aktualnim podacima zatvorskog sustava, na izdržavanju kazne nalazi se 322 zatvorenika koji prema vrsti i trajanju izrečene kazne te vrsti kaznenog djela ulaze u objektivno određeni krug osoba na koje bi se, nakon punog izvršenja kazne, mogle odnositi odredbe ovoga Zakona. Među njima je 119 zatvorenika kojima je izrečena kazna dugotrajnog zatvora. O strukturi najduljih kazni u zatvorskom sustavu dodatno govori podatak da 148 zatvorenika izdržava kaznu odnosno kazne u ukupnom trajanju od 20 godina ili dulje. Od toga 76 zatvorenika izdržava kaznu odnosno kazne u ukupnom trajanju od 20 do 29 godina, 43 od 30 do 39 godina i 26 od 40 do 49 godina, dok su tri osobe nepravomoćno osuđene na kaznu zatvora u trajanju od 50 godina. Ova skupina obuhvaća kako zatvorenike kojima je izrečena kazna dugotrajnog zatvora tako i zatvorenike kod kojih ukupno trajanje kazne odnosno kazni iznosi 20 godina ili više.

Navedeni broj od 322 zatvorenika predstavlja samo najširi krug osoba određen objektivnim kriterijima propisanim zakonom, dok se potreba za smještajem može očekivati kod znatno manjeg broja osoba. Na to upućuju i podaci o načinu izvršavanja kazne, s obzirom na to da dio zatvorenika iz navedene skupine kaznu već izdržava u blažim uvjetima ili koristi pogodnosti, što upućuje na nižu razinu aktualnog sigurnosnog rizika.

S druge strane, podaci o očekivanim istecima kazni pokazuju da među zatvorenicima koji kaznu i nadalje izdržavaju u zatvorenim uvjetima postoje pojedinačni slučajevi kod kojih će u narednim godinama biti potrebno procijeniti ispunjavanje i drugih zakonskih pretpostavki. To automatski ne znači da će tim osobama biti određen smještaj prema ovom Zakonu, već pokazuju potrebu pravodobnog uspostavljanja pravnog i institucionalnog okvira za pojedinačne slučajeve u kojima budu ispunjene sve zakonom propisane pretpostavke.

Na postojanje takve uže, posebno visokorizične skupine upućuju i stručne procjene kriminogenih i sigurnosnih rizika koje su standardni dio stručnog rada u zatvorskom sustavu i sastavni dio individualiziranog izvršavanja kazne, planiranja i provedbe tretmana te pripreme zatvorenika za otpust. Takav pristup u skladu je s međunarodnim standardima i praksom drugih europskih država. Preporuka Vijeća Europe CM/Rec(2014)3 o opasnim počiniteljima posebno naglašava važnost stručne procjene i upravljanja rizikom, koji trebaju biti utemeljeni na dokazima, individualizirani i usmjereni na smanjivanje rizika i siguran povratak osobe u zajednicu. Procjena rizika sastavni je dio postupanja sa zatvorenicima i u drugim europskim zatvorskim i probacijskim sustavima, primjerice u Njemačkoj te Engleskoj i Walesu.

Za provođenje takve procjene postoji jasna zakonska i stručna osnova u hrvatskom zatvorskom sustavu. Važeći Pravilnik o tretmanu zatvorenika („Narodne novine“, broj 123/21.) propisuje procjenu rizika od kriminalnog povrata te rizika od ozbiljne štete za pojedinca, grupu i/ili društvenu zajednicu nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora, pri čemu se zatvorenici za svaku kategoriju rizika klasificiraju u četiri razine rizičnosti, od vrlo visoke (A) do niske (D). Pri procjeni se, među ostalim, uzimaju u obzir vrsta i težina kaznenog djela, odnos prema kaznenom djelu i žrtvi, povijest antisocijalnog i kriminalnog ponašanja, prisutnost antisocijalnog obrasca ličnosti i teškoće u emocionalnoj samokontroli. Procjena rizičnosti promjenjiva je tijekom izvršavanja kazne, ovisno i o uspješnosti provedbe programa izvršavanja i realizaciji ciljeva tretmana.

Stručna osnova za obavljanje poslova procjene proizlazi i iz posebnih zakona kojima se uređuju psihološka, socijalnopedagoška i djelatnost socijalnog rada, kojima su procjena, utvrđivanje potreba te planiranje odgovarajućih stručnih intervencija obuhvaćeni profesionalnim kompetencijama stručnjaka tih struka. Stoga procjena rizika u zatvorskom sustavu nije nova niti posebno uvedena za potrebe ovoga Zakona, već predstavlja dio postojećeg stručnog rada i profesionalnih kompetencija službenika tretmana.

Stručna procjena rizika nije sudsko vještačenje niti se njome utvrđuje da će zatvorenik u budućnosti počiniti kazneno djelo. Njome se procjenjuju razina i relevantni čimbenici rizika radi utvrđivanja potrebe za daljnjim postupanjem. Ona predstavlja stručnu podlogu za pokretanje postupka, dok o smještaju odlučuje sud. Time se osigurava da se postupak ne pokreće automatski prema svakoj osobi koja ispunjava formalne zakonske pretpostavke, već samo kada uz njih postoje i stručni pokazatelji koji upućuju na relevantnu razinu rizika.

Procjene rizika same po sebi ne predstavljaju osnovu za primjenu ovoga Zakona niti se na temelju njih može unaprijed odrediti broj osoba kojima će smještaj biti određen. Zakon je namijenjen još užoj skupini osoba kod kojih su, uz visoku razinu rizika, prisutne duševne smetnje uz prevladavajuća nasilna obilježja ličnosti te kod kojih poduzete mjere i stručne intervencije tijekom izvršavanja kazne nisu dovele do potrebnog smanjenja rizika.

Problem kod takvih osoba osobito dolazi do izražaja punim izvršenjem kazne zatvora, kada prestaje pravna osnova za njihovo daljnje izdvajanje iz zajednice u okviru izvršavanja kazne, iako kod pojedine osobe i nadalje može postojati rizik takve prirode i razine da druge mjere nadzora i obveze koje se mogu primjenjivati nakon otpusta nisu dostatne za zaštitu pojedinca, grupe i društvene zajednice.

Stoga je potrebno uspostaviti poseban pravni okvir koji će, pod strogo propisanim uvjetima, na temelju individualizirane stručne procjene i odluke suda, omogućiti smještaj takve osobe i nakon punog izvršenja kazne. Takav smještaj ne predstavlja nastavak kažnjavanja, već preventivnu mjeru namijenjenu iznimnim slučajevima, koja može trajati samo dok postoje zakonom propisani razlozi, uz redovito preispitivanje potrebe njezina daljnjeg trajanja te provođenje odgovarajućih stručnih intervencija usmjerenih na smanjivanje rizika.

II. PITANJA KOJA SE ZAKONOM RJEŠAVAJU

Ovim zakonskim prijedlogom uređuju se tretman i smještaj osoba koje su u potpunosti izdržale kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od najmanje deset godina za kazneno djelo protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe, ako sud utvrdi da kod te osobe postoji duševna smetnja uz koju prevladavaju nasilna obilježja uslijed čega je vrlo vjerojatno da će ponovno počiniti teže kazneno djelo kojim se ugrožava život, tijelo, osobne slobode ili spolni integritet druge osobe.

Materijalne pretpostavke za određivanje navedene mjere moraju biti kumulativno ispunjene:

- potpuno izdržana kazna dugotrajnog zatvora, kazna zatvora ili kazna maloljetničkog zatvora u trajanju od najmanje deset godina za teška kaznena djela kojima se ugrožava život, tijelo, osobne slobode ili spolni integritet druge osobe
- osuđeniku nije bio odobren uvjetni otpust

- postojanje duševne smetnje s prevladavajućim nasilnim obilježjima, takve naravi i težine zbog koje je vrlo vjerojatno da će počiniti teže kazneno djelo kojim se ugrožava život, tijelo, osobna sloboda ili spolni integritet druge osobe, a ta se opasnost ne može otkloniti blažom mjerom.

Odluku o određivanju tretmana i smještaja donosi sud u izvanparničnom postupku, po pribavljenom mišljenju posebnog povjerenstva koje imenuje Hrvatski sabor, a koje se sastoji od stručnjaka na području pravosuđa, socijalne skrbi, zdravstva i unutarnjih poslova. Na takvu odluku osoba ima pravo žalbe Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.

U postupku određivanja tretmana i smještaja provodi se vještačenje i to dva neovisna psihijatrijsko-psihologijska vještačenja, uz mogućnost suda da zatraži i treće vještačenje, pribavljaju se izvješća kaznenog tijela, ureda za probaciju, izvješće nadležnog tijela za socijalni rad, saslušanja osobe za koju se provodi postupak određivanja tretmana i smještaja te se mogu izvoditi i drugi dokazi.

Za potrebe tretmana i smještaja tih osoba osniva se posebna ustanova. Na taj način smještaj je fizički i sadržajno odvojen od zatvorskoga sustava, s osiguranim individualnim terapijskim tretmanom i stručnim timom koji će ga provoditi.

Trajanje tretmana i smještaja vezano je uz postojanje opasnosti, i uz obvezno redovito (jednom u 18 mjeseci) sudsko preispitivanje potrebe za daljnjim tretmanom i smještajem.

Nadalje, u slučaju počinjenja kaznenog djela za vrijeme smještaja u Ustanovi, korisniku kojemu sud odredi kaznu zatvora, provedba tretmana i smještaja se prekida te će se korisnik tretmana i smještaja uputiti na izdržavanje kazne zatvora, a po njenom izvršenju nastavit će se tretman i smještaj u Ustanovi prema odredbama članka 11. ovoga zakonskog prijedloga.

Osoba kojoj je određen tretman i smještaj ima pravo na odvjetnika, na pravnu pomoć, na uvid u individualni plan tretmana, na poštovanje svog dostojanstva, na podnošenje pritužbi i pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se određuje tretman i smještaj. Tretman i smještaj u smislu ovoga zakonskog prijedloga je posebna mjera *sui generis*, odvojena od kazne i ne predstavlja dodatno kažnjavanje.

Navedena mjera koja je predmet uređenja ovoga zakonskog prijedloga po svojoj je prirodi zaštitna i terapijska mjera utemeljena na trenutnoj procjeni opasnosti i osobnih obilježja osobe u trenutku donošenja odluke, a ne na kažnjavanju za već izdržano djelo. Europski sud za ljudska prava u predmetu Ilnseher protiv Njemačke prihvatio je da takva naknadno određena mjera, koja se temelji na duševnom poremećaju te se provodi u terapijskom okruženju s ciljem smanjenja rizika i rehabilitacije, nije povreda zabrane retroaktivne primjene kazne (članak 7. Konvencije) niti prava na slobodu (članak 5. Konvencije), jer njezina narav i svrha nisu kaznene. Pritom nije od odlučujućeg značenja naziv same mjere kao ni naziv ustanove u kojoj se mjera provodi, nego njen sadržaj i usmjerenost na terapijski individualni tretman. Mjera traje samo dok postoje razlozi zbog kojih je određena i podložna je redovitom sudskom nadzoru, čime se osigurava njezina razmjernost i privremenost.

Mjera uređena ovim zakonskim prijedlogom opravdana je, razumna i nužna za postizanje zaštite svih građana od vrlo velike i konkretne opasnosti za ponovnim počinjenjem kaznenog djela kojim se ugrožava život, tijelo, osobne slobode ili spolni integritet druge osobe.

Donošenjem ovoga zakona uspostavio bi se dosad nepostojeći pravni mehanizam za postupanje s osobama koje i nakon izdržane kazne zatvora predstavljaju visok rizik za sigurnost građana. Time bi se ojačala zaštita svih građana te povjerenje javnosti u sposobnost sustava da odgovori na najteže slučajeve.

Uspostavom ustanove za tretman i smještaj koja slijedi konvencijske standarde (terapijsko okruženje fizički i sadržajno odvojeno od zatvorskog sustava, individualni planovi tretmana, multidisciplinarni stručni tim, redovito sudsko preispitivanje svakih 18 mjeseci, jamstvo prava korisnika uključujući pravo na odvjetnika, uvid u plan tretmana, podnošenje pritužbi i poštovanje dostojanstva) Republika Hrvatska ispunjava pozitivne obveze iz članka 2. i članka 5. Konvencije. Mjera je strogo razmjerna, vremenski ograničena trajanjem opasnosti te usmjerena rehabilitaciji i postupnom smanjenju rizika, a ne kažnjavanju. Time se izbjegavaju moguće povrede Konvencije, osigurava se pravna sigurnost i stvara učinkovit, human i konvencijski usklađen okvir za najrizičnije slučajeve.

III. OBRAZLOŽENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članak 1.

Ovim člankom određen je predmet ovoga Zakona, kojim se uspostavlja normativni okvir novog instituta postpenalnog tretmana i smještaja visoko rizičnih počinitelja težih kaznenih djela, čime se pravni sustav Republike Hrvatske nadopunjuje između kaznenog izvršenja i zaštitne funkcije države nakon prestanka izdržavanja kazne.

Uz članak 2.

Ovim člankom utvrđuje se svrha ovoga Zakona odnosno uspostavlja se preventivno-rehabilitacijski sustav upravljanja visokim rizikom recidiva kod osoba koje su izdržale dugotrajne kazne zatvora za najteža kaznena djela, uz istodobno osiguranje zaštite temeljnih prava i dostojanstva tih osoba. Cilj navedenoga Zakona je smanjenje vjerojatnosti ponavljanja teških nasilnih kaznenih djela protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe, omogućavanje strukturirane rehabilitacije i socijalne reintegracije, osiguranje da mjere propisane ovim Zakonom imaju preventivni, a ne represivni karakter te da su sve mjere i postupanja usklađena načelom razmjernosti, a sve radi ravnoteže između javne sigurnosti i individualne slobode.

Uz članak 3.

Ovim se člankom definiraju pojedini pojmovi u smislu ovoga Zakona te se utvrđuje rodna neutralnost odredbi ovoga Zakona. Ovim člankom se uspostavlja jedinstveni pojmovnik zakona, čime se osigurava pravna sigurnost, dosljedna primjena i smanjenje diskrecije u interpretaciji ključnih pojmova.

Uz članak 4.

Ovim se člankom utvrđuje područje njegove primjene, odnosno utvrđuje se strogo ograničen krug osoba na koje se propisane mjere mogu primijeniti, čime se osigurava da se odredbe ovoga Zakona odnose isključivo na najteže i najrizičnije slučajeve.

Ovaj članak utvrđuje materijalne (objektivne i subjektivne) pretpostavke za primjenu mjere tretmana i smještaja. One su strogo kumulativne i odražavaju visok prag koji je potreban za ograničenje slobode nakon izdržane kazne:

- objektivna pretpostavka – vrsta i težina kaznenog djela te trajanje kazne: osoba mora biti osuđena za kazneno djelo protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe i mora biti u cijelosti izdržana kazna zatvora u trajanju od najmanje deset godina. Ovo osigurava da se mjera primjenjuje samo na najteže slučajeve teških nasilnih i spolnih delikata. Zahtjev za potpuno izdržavanje kazne (bez uvjetnog otpusta) dodatno naglašava da se radi o osobama kod kojih je već tijekom izvršenja kazne procijenjeno da ne ispunjavaju uvjete za raniji otpust.
- subjektivna pretpostavka – postojanje duševne smetnje s prevladavajućim nasilnim obilježjima, takve naravi i težine zbog koje je vrlo vjerojatno da će osoba počiniti teže kazneno djelo kojim se ugrožava život, tijelo, osobna sloboda ili spolni integritet druge osobe, a ta se opasnost ne može otkloniti blažom mjerom.

Ova subjektivna pretpostavka odgovara standardu „duševnog poremećaja“ i „opasnosti“ iz presude Ilnseher protiv Njemačke – radi se o individualiziranoj, stručno utemeljenoj procjeni trenutnog stanja osobe, a ne o automatskoj primjeni. Mjera se može odrediti samo ako sud utvrdi da zaštitu života, tijela ili spolnog integriteta drugih osoba nije moguće postići nijednom blažom mjerom. Time se osigurava da je mjera razmjerna, nužna i usmjerena isključivo otklanjanju buduće opasnosti kroz terapijski tretman, a ne kažnjavanju za prošlost.

Uz članak 5.

Ovim se člankom uspostavlja normativni okvir koji osigurava da se tretman provodi u skladu s načelima humanosti, individualizacije i rehabilitacije, uz jasno razlikovanje od kazne zatvora. Cilj navedenih odredbi je osigurati da smještaj ne poprimi represivni karakter, jamčiti minimalne standarde dostojanstva, omogućiti individualizirani pristup svakom korisniku, usmjeriti sustav prema smanjenju rizika, a ne kažnjavanju i postupno pripremati osobu za povratak u zajednicu. Tretman i smještaj određuju se samo ako se zaštita drugih osoba ne može ostvariti nekom blažom, manje restriktivnom mjerom.

Uz članak 6.

Ovim se člankom uspostavlja posebna javna ustanova za tretman i smještaj osoba u skladu s ovim Zakonom. Ova odredba ima za cilj stvoriti institucionalni okvir za osiguranje odgovarajućeg individualnog tretmana svakoj pojedinoj osobi kojoj će sud odrediti tretman i smještaj. Uvjeti smještaja moraju biti takvi da u najvećoj mjeri doprinose ostvarenju svrhe tretmana na način kako je propisan ovim Zakonom.

Uz članak 7.

Ovaj članak sadrži odredbe o izdavanju rješenja o početku rada Ustanove, nakon što se rješenjem Ministarstva zdravstva utvrdi da ista ispunjava uvjete u pogledu prostora, opreme i kadrova za početak rada. Ove odredbe imaju za cilj povezati početak rada Ustanove s minimalnim standardima za obavljanje djelatnosti, radi osiguravanja kvalitete i sigurnosti prije početka rada Ustanove.

Uz članak 8.

Ovim se člankom uređuje pravo osobe za koju se predlaže određivanje tretmana i smještaja na stručnu pravnu pomoć tijekom cijelog sudskog postupka. Budući da se u postupku odlučuje o mjeri koja može rezultirati ograničenjem prava na osobnu slobodu nakon punog izvršenja kazne zatvora, osiguravanje učinkovite pravne pomoći predstavlja jedno od temeljnih procesnih jamstava pravičnog postupka. Propisivanjem obveznog zastupanja po odvjetniku, odnosno postavljanja odvjetnika po službenoj dužnosti ako ga osoba sama ne izabere, osigurava se i djelotvorno korištenje pravnih lijekova, zajamčeno člankom 10. ovoga Zakona.

Uz članak 9.

Ovim se člankom uređuje postupak pokretanja i odlučivanja o određivanju tretmana i smještaja nakon punog izvršenja kazne zatvora.

Propisivanjem obveze kaznenog tijela da najkasnije osam mjeseci prije isteka kazne za zatvorenika koji ispunjava pretpostavke iz članka 4. ovoga Zakona i za kojeg provedena stručna procjena rizika upućuje na visoku vjerojatnost počinjenja nekog od kaznenih djela iz članka 4. ovoga Zakona, dostavi izvješće o provedenoj stručnoj procjeni rizika i obavijest o isteku kazne omogućuje se pravodobno pokretanje postupka te donošenje odluke prije prestanka izvršavanja kazne zatvora, čime se osigurava pravna sigurnost i kontinuitet zaštite društva.

Radi donošenja odluke utemeljene na objektivnim i provjerljivim stručnim kriterijima propisuje se obveza Povjerenstva za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora da pribavi izvješća probacijske službe, nadležnog područnog ureda za socijalni rad, te drugu potrebnu dokumentaciju, kao i dva međusobno neovisna psihijatrijsko-psihologijska vještačenja, a prema potrebi i druga vještačenja. Time se osigurava da radi cjelovitog utvrđivanja činjenica, procjena opasnosti od ponavljanja najtežih kaznenih djela proizlazi iz sveobuhvatne stručne analize, a ne iz pojedinačnih okolnosti ili isključivo ranije osuđivanosti.

Nakon razmatranja svih prikupljenih podataka, Povjerenstvo za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora podnosi mišljenje nadležnom županijskom sudu. O određivanju tretmana i smještaja odlučuje županijski sud u vijeću od tri suca u izvanparničnom postupku, nakon saslušanja osobe na koju se prijedlog odnosi. Budući da se radi o postupku zaštitne, a ne kaznenopravne naravi, određeno je da se primjenjuju pravila izvanparničnog postupka, dok se na pitanja koja nisu uređena tim pravilima na odgovarajući način primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak.

Radi zaštite privatnosti osobe, povjerljivosti zdravstvenih podataka i interesa drugih osoba propisano je isključenje javnosti iz postupka, uz zadržavanje prava svih zakonom ovlaštenih sudionika da sudjeluju u postupku.

S obzirom na činjenicu da se postupak vodi neposredno prije isteka kazne zatvora, propisuje se obveza suda da postupa bez odgode.

Posebno se propisuje obveza suda da u obrazloženju odluke iznese razloge na kojima se odluka temelji. Time se osigurava transparentnost sudskog odlučivanja, mogućnost učinkovite kontrole zakonitosti i pravilnosti odluke u žalbenom postupku te ostvarivanje prava stranaka na djelotvoran pravni lijek.

Uz članak 10.

Ovim člankom uređuje se postupak odlučivanja pred sudom te procesna prava osobe u odnosu na koju se predlaže određivanje tretmana i smještaja.

Propisuje se obveza suda da osobu u odnosu na koju se predlaže određivanje tretmana i smještaja sasluša na ročištu uz prisutnost odvjetnika, čime se osigurava pravo na izjašnjenje o svim odlučnim činjenicama. Istodobno se omogućuje održavanje ročišta u kaznenom tijelu kada to zahtijevaju sigurnosni razlozi, čime se osigurava učinkovito vođenje postupka uz zaštitu sigurnosti svih sudionika.

Odredbom stavka 2. osigurava se pravo osobe u odnosu na koju se predlaže određivanje tretmana i smještaja da se očituje o svim činjenicama koje su važne za odlučivanje te da ispituje vještake i druge osobe koje sud saslušava.

Sud je ovlašten odrediti novo psihijatrijsko-psihologijsko ili drugo potrebno vještačenje kada ocijeni da je to nužno radi pravilnog utvrđivanja činjenica, pri čemu se radi očuvanja nepristranosti i objektivnosti propisuje da u novom vještačenju ne mogu sudjelovati osobe koje su prethodno vještačile ili liječile osobu.

S obzirom na zaštitnu narav postupka, sud nije vezan isključivo prijedlozima stranaka, nego je ovlašten samostalno utvrđivati činjenice i izvoditi dokaze koji su potrebni za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja. Propisane ovlasti suda u utvrđivanju činjeničnog stanja, primjerene su naravi izvanparničnog postupka i javnopravnom interesu koji se štiti ovim Zakonom. Sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje sudionici nisu iznijeli, provoditi dokaze o činjenicama koje među sudionicima nisu sporne te izvoditi i dokaze koje sudionici nisu predložili, kada ocijeni da su oni važni za donošenje zakonite i pravilne odluke. Time se sudu omogućuje potpuno i objektivno utvrđivanje svih okolnosti odlučnih za procjenu potrebe određivanja tretmana i smještaja.

Uz članak 11.

Ovim se člankom uređuje trajanje, periodično sudsko preispitivanje i prestanak primjene tretmana i smještaja određenih prema ovom Zakonu, s ciljem osiguranja da navedene mjere traju isključivo onoliko dugo koliko za njih postoje zakonom propisani razlozi. Time se osigurava zaštita javnog interesa i sigurnosti zajednice, uz istodobno poštovanje načela razmjernosti i zaštite temeljnih prava osobe na koju se mjere odnose.

Polazeći od činjenice da se ne radi o kazni nego o preventivnoj zaštitnoj mjeri, propisuje se da tretman i smještaj može trajati isključivo dok postoje razlozi zbog kojih je određen. Time se osigurava da ograničenje prava na slobodu ne traje dulje nego što je nužno radi zaštite života, tjelesnog i spolnog integriteta drugih osoba jer se ne radi o mjeri unaprijed određenog trajanja, već o mjeri čije je trajanje uvjetovano postojanjem okolnosti koje opravdavaju njezinu daljnju primjenu, pri čemu je odlučujući kriterij aktualna procjena rizika od ponovnog počinjenja kaznenih djela iz članka 4. ovoga Zakona.

Radi osiguranja kontinuirane sudske kontrole propisuje se obvezno preispitivanje svakih 18 mjeseci. Ustanova u kojoj se mjera izvršava obvezna je pravodobno dostaviti sudu stručno izvješće o tijeku tretmana, postignutim promjenama te aktualnoj procjeni rizika, kako bi sud raspolagao svim relevantnim stručnim podacima prilikom odlučivanja o daljnjem trajanju mjere. Redovitim sudskim nadzorom osigurava se kontinuirana kontrola opravdanosti primjene mjere preispitivanjem postojanja zakonskih pretpostavki za navedeno.

Protiv odluke donesene u postupku preispitivanja dopuštena je žalba, pri čemu se odgovarajuće primjenjuju procesna jamstva propisana za odlučivanje o prvotnom određivanju tretmana i smještaja. Time se osigurava jedinstvenost procesnih pravila, primjena istih procesnih jamstava te učinkovitost i pravna sigurnost u provedbi postupka.

Također se ovim člankom propisuje da u slučaju počinjenja kaznenog djela za vrijeme smještaja u Ustanovi, korisniku kojemu sud odredi kaznu zatvora, provedba tretmana i smještaja se prekida te će se korisnik tretmana i smještaja uputiti na izdržavanje kazne zatvora, a po njenom izvršenju nastavit će se tretman i smještaj u Ustanovi prema odredbama članka 11. ovoga zakonskog prijedloga.

Uz članke 12. i 13.

Ovim se člancima utvrđuje katalog temeljnih prava i kriterija za njihovo ograničenje unutar posebnog režima smještaja. Cilj navedenih odredbi je zaštita ljudskog dostojanstva unutar sigurnosnog režima Ustanove, sprječavanje zlouporabe ovlasti, osiguranje razmjernosti ograničenja i usklađenost s konvencijskim standardima.

Uz članak 14.

Ovaj članak sadrži odredbe čija je svrha osiguranje funkcionalnosti tretmana kroz minimalne obveze korisnika u cilju održavanja reda i sigurnosti kao i omogućavanja provedbe individualnog plana tretmana.

Uz članak 15.

Ovim se člankom utvrđuju načela na kojima se temelji tretman u Ustanovi. Riječ je o načelu individualnosti, načelu multidisciplinarnosti, načelu postupnosti, načelu dostojanstva i načelu utemeljenosti na dokazima. Ovaj članak ima svrhu utvrditi stručnu i etičku osnovu tretmana u Ustanovi, dok je cilj navedenih odredbi standardizirati terapijske metode, osigurati multidisciplinarnost, uvesti znanstvenu utemeljenost, spriječiti arbitrarnu terapiju i uskladiti sustav s modernim forenzičkim standardima.

Uz članak 16.

Ovim člankom uređuje se izrada i sadržaj individualnog plana tretmana te obveza njegova redovitog preispitivanja i prilagodbe. Ove odredbe imaju za svrhu individualizaciju tretmana putem interdisciplinarnog tima, pravovremeno planiranje i evaluaciju plana tretmana. Cilj navedenih odredbi je personalizirani pristup riziku, dinamičko upravljanje ponašanjem i smanjenje recidiva kroz strukturirane intervencije u plan tretmana.

Uz članak 17.

Ovim člankom određuje se sadržaj tretmana, koji uključuje psihološke i psihijatrijske, psihosocijalne, rehabilitacijske, obrazovne i radne intervencije. Cilj ovih odredbi je smanjenje rizika i postupna reintegracija korisnika u zajednicu.

Uz članak 18.

Ovaj članak sadrži odredbe o stručnom timu Ustanove, koji čine specijalist psihijatarije/ uži specijalist forenzičke psihijatrije, psiholog, socijalni radnik, socijalni pedagog, radni terapeut i ostali stručnjaci u skladu s potrebama koje iskaže ravnatelj Ustanove. Ovaj članak također sadrži i pravnu osnovu za utvrđivanje standarda u pogledu kadrovskih uvjeta stručnog tima. Ove odredbe imaju za cilj kroz interdisciplinarni pristup osigurati što kvalitetniju individualizaciju tretmana u ustanovi.

Uz članke 19. i 20.

Ovim člancima uređuje se da poslove održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine u Ustanovi provode službenici pravosudne policije zatvorskog sustava u skladu sa zakonom kojim se uređuju poslovi i ovlasti pravosudne policije. Također, uređuje se da se poslovi održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine provode u skladu s planom osiguranja koji donosi ravnatelj Ustanove.

Člankom 20. zakonskoga prijedloga propisuju se situacije u kojima službenici pravosudne policije zatvorskoga sustava mogu primijeniti vatreno oružje.

Uz članak 21.

Ovim člankom uređuje se pitanja plaće i drugih prava zaposlenika Ustanove te upućivanje na primjenu propisa kojima se uređuju javne službe.

Uz članak 22.

Ovim člankom uređuje se status, sastav i nadležnosti Povjerenstva za tretman i smještaj, utvrđuje se njegova savjetodavna uloga u odnosu na sud te način imenovanja i razrješenja članova.

Uz članak 23.

Ovim člankom uređuje se sudski nadzor nad zakonitošću smještaja te pravo korisnika na podnošenje zahtjeva za preispitivanje opravdanosti mjere.

Uz članak 24.

Ovim člankom propisuje se inspekcijski nadzor nad provedbom ovoga Zakona, koji provode nadležna ministarstva u okviru svojih ovlasti.

Uz članak 25.

Ovim člankom uređuje se nadzor nad poštovanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda korisnika koji provode pučki pravobranitelj i posebni pravobranitelji sukladno posebnim propisima te međunarodna tijela na temelju međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka.
Svrha ove odredbe je osigurati neovisni nadzor ljudskih prava, s ciljem sprječavanja zlouporaba u ostvarivanju tih prava.

Uz članak 26.

Ovim člankom uređuju se izvori financiranja Ustanove, uključujući državni proračun, prihode od usluga te druge zakonite izvore. Svrha ovih odredaba je osigurati financijsku stabilnost za obavljanje djelatnosti Ustanove. Također, uređuje se da se sredstva za zdravstvenu zaštitu i doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje korisnika osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske na poziciji Ministarstva zdravstva.

Uz članak 27.

Ovim člankom propisuje se obveza Ustanove na podnošenje periodičnih izvješća Povjerenstvu za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora i Ministarstvu zdravstva o radu i učincima provedbe Zakona, što ima za svrhu uvođenje nadzora nad radom Ustanove.

Uz članak 28.

Ovim člankom propisuje se obveza vođenja evidencija o korisnicima, tretmanu, sigurnosnim događajima i drugim relevantnim podacima. Svrha navedene odredbe je učinkovito praćenje provedbe tretmana s ciljem kvalitetnog upravljanja rizicima povezanim s provedbom tretmana.

Uz članak 29.

Ovim člankom uređuje se zaštita osobnih podataka korisnika i njihova obrada u skladu s propisima o zaštiti podataka i službenoj tajni. Svrha navedene odredbe je osigurati poštivanje privatnosti korisnika, s ciljem usklađenosti s primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom Europske unije o zaštiti osobnih podataka.

Uz članak 30. i 31.

Ovi članci sadrže prijelazne i završne odredbe.

Uz članak 32.

Ovim člankom propisuje se stupanje na snagu ovoga Zakona.

IV. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provedba Zakona o tretmanu i smještaju osoba po punom izvršenju kazne zatvora zahtijevat će osiguranje dodatnih sredstava iz državnog proračuna, ponajprije za osnivanje, opremanje i održavanje posebne ustanove izvan zatvorskog sustava, zapošljavanje i stručnu izobrazbu potrebnog osoblja (specijalista psihijatrije/užih specijalista forenzičke psihijatrije, psihologa, socijalnih radnika, socijalnih pedagoga) te provedbu redovitih psihijatrijskih vještačenja i sudskih preispitivanja. U ovom trenutku nije moguće izraditi cjelovitu procjenu fiskalnog učinka provedbe ovoga Zakona na državni proračun Republike Hrvatske, osim u dijelu koji se odnosi na nužno zapošljavanje djelatnika potrebnih za početak rada ustanove, kao i troškova „hladnog pogona“. Razlog tomu jest činjenica da će se standardi i uvjeti rada u području tretmana i smještaja osoba nakon punog izvršenja kazne zatvora urediti pravilnikom koji donosi ministar nadležan za zdravstvo uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za

pravosuđe. Navedeni pravilnik potrebno je donijeti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Radi početka rada ustanove potrebno je zaposliti najmanje četrnaest djelatnika, i to: ravnatelja ustanove, pravnika, ekonomista, specijalistu psihijatrije/ uži specijalist forenzičke psihijatrije, psihologa, socijalnog pedagoga, socijalnog radnika, radnog terapeuta. Također, potrebno je osigurati sredstva za rad službenika pravosudne policije zatvorskog sustava za rad na poslovima održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine. Procjenjuje se da je za navedeno zapošljavanje potrebno osigurati sredstva u iznosu od 300.000,00 eura u 2027. godini, uz pretpostavku zapošljavanja deset djelatnika od 1. srpnja 2027. godine. Od 1. siječnja 2028. godine za troškove plaća svih četrnaest djelatnika potrebno je osigurati sredstva u iznosu od 720.000,00 eura godišnje. Nadalje, procjenjuje se da bi u početnoj fazi rada u ustanovi bilo smješteno pet korisnika. Za pokriće materijalnih i operativnih troškova rada ustanove („hladni pogon“) potrebno je osigurati sredstva u iznosu od 200.000,00 eura u 2027. godini, dok je od 2028. godine nadalje za istu namjenu potrebno planirati 480.000,00 eura godišnje.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

U odnosu na tekst Prijedloga zakona koji je prošao prvo čitanje u Hrvatskome saboru, Konačni prijedlog zakona dorađen je u nomotehničkom smislu sukladno primjedbama Odbora za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora.

Naziv Povjerenstva za predlaganje tretmana i smještaja po punom izvršenju kazne zatvora nomotehnički je dorađen te je izmijenjeni naziv korišten u cijelom tekstu Konačnog prijedloga zakona.

Također je dorađen članak 4. na način da su jasnije propisani načelni uvjeti prema kojima se utvrđuje strogo ograničen krug osoba na koje se propisane mjere mogu primijeniti, čime se osigurava da se odredbe ovoga Zakona odnose isključivo na najteže i najrizičnije slučajeve.

Prihvaćen je prijedlog Pučke pravobraniteljice te je u članku 5. dodan stavak 3. na način da je propisano da se tretman i smještaj u skladu s ovim Zakonom određuju samo ako se zaštita drugih osoba ne može ostvariti nekom blažom, manje restriktivnom mjerom.

Radi jasnoće norme dorađena je odredba stavka 1. članka 9. prema kojoj će kazneno tijelo najkasnije osam mjeseci prije isteka trajanja izrečene kazne za zatvorenika koji ispunjava pretpostavke iz članka 4. ovoga Zakona i za kojeg provedena stručna procjena rizika upućuje na visoku vjerojatnost počinjenja nekog od kaznenih djela iz članka 4. ovoga Zakona, Povjerenstvu za tretman i smještaj po punom izvršenju kazne zatvora dostaviti izvješće o provedenoj stručnoj procjeni rizika te obavijest o danu isteka trajanja izrečene kazne.

Nadalje, članak 11. dopunjen je na način da je propisano da se u slučaju počinjenja kaznenog djela za vrijeme smještaja u Ustanovi, korisniku kojemu sud odredi kaznu zatvora, provedba tretmana i smještaja se prekida te će se korisnik tretmana i smještaja uputiti na izdržavanje kazne zatvora, a po njenom izvršenju nastavit će se tretman i smještaj u Ustanovi prema odredbama članka 11. ovoga zakonskog prijedloga.

U članku 12. dodan je stavak 4. na način da je propisano da za korisnike iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ravnatelj ustanove donosi odluku o izabranom liječniku primarne zdravstvene zaštite u najbližem domu zdravlja prema sjedištu Ustanove.

Nomotehnički je dorađen članak 18. vezano za službenike pravosudne policije zatvorskog sustava.

Izmijenjene su odredbe članaka 19. i 20. na način da se propisuje da poslove održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine u Ustanovi provode službenici pravosudne policije zatvorskog sustava u skladu sa zakonom kojim se uređuju poslovi i ovlasti pravosudne policije. Isto tako se propisuje da ravnatelj Ustanove donosi plan osiguranja, a prema kojemu se provode poslovi održavanja reda, stege i sigurnosti ljudi i imovine. Člankom 20. Konačnog prijedloga zakona propisuju se situacije u kojima službenici pravosudne policije zatvorskoga sustava mogu primijeniti vatreno oružje.

Ujedno je nomotehnički dorađen izričaj odredbe članka 23. kojom je propisano pravo korisnika na podnošenje zahtjeva sudu za ocjenu zakonitosti i opravdanosti smještaja.

U članku 31. dodan je rok za donošenje Plana osiguranja.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

U raspravi o Prijedlogu zakona na radnim tijelima Hrvatskoga sabora, kao i u raspravi na sjednici Hrvatskoga sabora, bilo je sadržajnih primjedbi i prijedloga koji nisu prihvaćeni.

Primjedba Odbora za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora o podizanju izdržane kazne zatvora kao kriterij za izricanje daljnjeg tretmana i smještaja primljena je na znanje. Naime, prema svrsi propisa ocijenjeno je da je kazna u trajanju od najmanje deset godina zatvora za kaznena djela protiv života, tijela, osobnih sloboda ili spolnog integriteta druge osobe odgovarajuća uzevši u obzir svrhu ovoga Zakona.

Prijedlog zastupnice Anke Mrak Taritaš (Klub zastupnika Centra i Građansko-liberalnog saveza), Urše Raukar-Gamulin (Klub zastupnika Možemo!) i Marije Lugarić (Klub zastupnika Socijaldemokratske partije Hrvatske) da se obvezno sudsko preispitivanje potrebe za daljnjim tretmanom i smještajem provodi jednom u 12 mjeseci, umjesto jednom u 18 mjeseci nije prihvaćen uzimajući u obzir proceduru koju je potrebno provesti, a prema kojoj će Ustanova šest mjeseci prije isteka roka od 18 mjeseci dostaviti Izvješće stručnog tima Ustanove o tijeku tretmana, postignutim promjenama i aktualnoj procjeni rizika za počinjenje novog kaznenog djela iz članka 4. ovoga Zakona nadležnom sudu radi preispitivanja opravdanosti nastavka njenog izvršavanja.